

29. Про затвердження Типового положення про соціально-реабілітаційний центр (дитяче містечко) : постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2005 р. № 1291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1291-2005-%EF>.

Журавель О. Е. Субъекты противодействия безпризорности и безнадзорности детей в Украине. Исследованы вопросы существующей общей системы субъектов, задачей которых является противодействие безпризорности и безнадзорности детей в Украине, правовых оснований их деятельности, а также определения роли и места каждого из субъектов в этой системе.

Ключевые слова: *система субъектов, противодействие, субъекты общей компетенции, субъекты специальной компетенции, безпризорность детей, безнадзорность детей.*

Zhuravel' O. Ye. Subjects of counteraction neglect of children. The article deals with research of questions in relation to the existent system of subjects the task of that is counteraction to neglect and neglect in Ukraine, legal grounds of their activity, and also determination of role and place each of subjects in this system.

System of subjects of counteraction to neglect and neglect of children, shows as soba totality of the participants of public relations, that within the limits of the rights, constrained and interactive inter se, plenary powers carry out activity from the exposure of homeless and neglected children with the aim of grant to them of caring and defence, return to the processes of socialization, and also activity in relation to an exposure and removal of reasons and terms, that assist an origin, development and existence of the this antisocial phenomenon.

Subjects, that counteract to the origin, development and distribution of neglect among children, it is necessary to distribute on two groups: 1) subjects of general competence, id est those for that counteraction to child's neglect and neglect is not basic, but second-rate, concomitant direction of their activity; 2) subjects of the special competence, for that direct realization of measures of counteraction to neglect is one of central tasks.

It is set on results research, that a subject that will carry out co-ordinating activity in the field of counteraction to neglect of children in the scales of all state is needed for today. Taking into account complication and scale of this work such role must undertake Ministry of social politics of Ukraine.

Keywords: *system of subjects, counteraction, subjects of general competence, subjects of the special competence, neglect of children.*

Надійшла до редакції 19.09.2014

Кацуба Р. М.

кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.951

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗМІСТ ПРЕДМЕТА СПОРТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Розкрито особливості предмета спортивного права України. Досліджено різні наукові позиції щодо змісту предмета сучасного спортивного права. Запропоновано авторське бачення суспільних відносин, що складають предмет спортивного права України.

Ключові слова: *спортивне право, предмет, суспільні відносини, галузь права, зміст.*

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток суспільних відносин зумовлює появу нових правових утворень, що відіграють все більшу роль у вітчизняній правовій системі. Безперечно, що поряд із класичними галузями права (цивільним, конституційним, кримінальним, адміністративним) можна виділити медичне, податкове, фінансове, космічне, муніципальне, поліцейське, військове, канонічне право тощо. Про виокремлення останніх в якості самостійних галузей права у науковому середовищі донині тривають суперечки.

Однією з таких новітніх галузей права, розвиток якої супроводжується жвавими дискусіями у науковому середовищі, є спортивне право. Важливість даної сфери є надзвичайною, адже статтею 49 Конституції України проголошено, що держава, поміж іншого, дбає про розвиток фізичної культури і спорту [1].

Участь України як організатора або учасника міжнародних спортивних заходів лише підкреслює актуальність необхідності подальшого розвитку національного спортивного права України, оновлення законодавства про фізичну культуру і спорт та приведення його у відповідність до найвищих світових демократичних стандартів.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідженням різних питань правового регулювання у сфері фізичної культури і спорту займалися В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, Г.Ю. Бордюгова, Л.І. Заїченко, О.А. Костюченко, Т.О. Коломоєць, О.А. Моргунов, Ю.М. Репкіна, С.Г. Стеценко, Н.Г. Ярова та багато інших науковців.

Разом із тим стосовно існування спортивного права України як самостійної галузі, його предмета і методу регулювання тривають наукові дискусії, що вимагає подальших розробок означених питань.

Мета статті полягає у визначенні змісту предмета спортивного права та розкритті його особливостей.

Виклад основного матеріалу. Переходячи до викладу основних положень, зазначимо, що під предметом правового регулювання у теорії права прийнято розуміти умовне виділення певного відокремленого кола (сукупності) суспільних відносин, що мають єдину якість. Це дозволяє узагальнити норми права, які регулюють коло (сукупність) суспільних відносин, у таку нормативну спільність, як галузь права [2, с. 240].

Л.І. Заїченко слушно зазначає, що фізкультурно-спортивна діяльність є окремим типом суспільної активності, в якій сфокусовано приватні та публічні інтереси з приводу: здоров'я, працездатності, змагальної форми досягнень, масових публічних заходів, господарчого забезпечення, господарської діяльності, функціонування господарських організацій, здійснення державної підтримки спорту тощо. Правова природа «спортивного права» є міждисциплінарною, виходячи із складної гетерогенної природи спортивних відносин. «Спортивне право» є комплексом, що включає в себе запозичення та адаптацію правових механізмів та правових засобів цілої низки інститутів галузей права: конституційного, цивільного, адміністративного, господарського та трудового права. Розробники Закону України «Про фізичну культуру і

спорт» не завжди виходили із складної комплексної правової природи спортивних відносин, що призвело фактично до низької ефективності норм цього нормативно-правового акта, включаючи його численні прогалини, декларативність, відсутність системного підходу до предмета правового регулювання [3, с. 247].

Для всебічного розгляду змісту предмета спортивного права України ми звернемося до праць іноземних науковців з досліджуваної проблематики (переважно з Російської Федерації). Це дозволить нам, по-перше, визначити особливості змісту предмета національного спортивного права, а по-друге, розкрити масив суспільних відносин, що врегульовуються даною галуззю вітчизняного права.

Загалом підходи вчених з пострадянського простору щодо сутності і змісту предмета спортивного права коливаються від тотального заперечення існування цієї галузі права до охоплення предметом спортивного права якомога широкого кола суспільних відносин, що стосуються спорту.

Так, білоруський вчений І.І. Мах пропонує представити предмет спортивного права як сукупність суспільних відносин державного, організаційного характеру, що виникають, передусім, між відповідними державними органами та громадянами (їх об'єднаннями) у процесі реалізації їх прав та обов'язків у сфері спорту [4].

Російський науковець А.В. Сердюков під предметом спортивного права розуміє суспільні відносини, що складаються у сфері спорту з приводу участі людини у змаганнях та підготовки до них [5, с. 83].

«Засновник російського спортивного права» С.В. Алексєєв дає таке визначення предмета спортивного права: «Під предметом спортивного права розуміється органічний комплекс суспільних відносин, що виникають у сфері фізичної культури і спорту – трудових та соціального забезпечення, державно-управлінських, фінансових та ресурсного забезпечення, господарських (підприємницьких), кримінально-правових, у сфері спортивної травматології та протидії застосуванню допінгу, міжнародних, а також процесуальних (по врегулюванню спортивних спорів)» [6, с. 131].

Російський юрист А.О. Соловійов вважає, що предмет (предметна область) регулювання спортивного права (спортивні та пов'язані з ними відносини) – сукупність суспільних відносин, що виникають у зв'язку з організацією та здійсненням занять професійним та (або) аматорським, а також масовим спортом; зі спортивною підготовкою, освітою та вихованням; організацією, проведенням, забезпеченням, демонстрацією та трансляцією спортивних заходів; спорудженням та експлуатацією спортивних об'єктів; організацією та діяльністю громадян та їх об'єднань у галузі спорту; юридичної відповідальності за порушення в галузі спорту; державним та муніципальним управлінням, а також державно-суспільним партнерством та міжнародним співробітництвом у галузі спорту [7, с. 111].

Останні два визначення, запропоновані С.В. Алексєєвим та А.О. Соловійовим, на нашу думку, є занадто широкими за обсягом та переоб-

тяженими за змістом.

Вітчизняні фахівці О.А. Заярний та А.В. Куц зазначають, що формально-логічне тлумачення змісту норм, об'єднаних у законодавстві про фізичну культуру і спорт, дає підстави визначити предмет регулювання спортивного права як сукупність суспільних відносин, що виникають і реалізуються у процесі організації і формування спортивних команд, встановлення вимог до професійних спортсменів, а також при проведенні контролю за дотриманням спеціальних правил, регламентів [8].

Керуючись вищевказаними позиціями науковців, ми вважаємо за доцільне максимально спростити розуміння предмета спортивного права України та визначити його як суспільні відносини, що складаються у процесі спортивної діяльності та занять спортом.

При формулюванні власного визначення терміни «спорт» та «спортивна діяльність» були вживані нами відповідно до їх визначення у Законі України «Про фізичну культуру і спорт» від 24 грудня 1993 року [9].

Розглянувши всі запропоновані вище підходи до розуміння визначення спортивного права, можна дійти висновку, що всі вони об'єднані такою особливістю спортивного права, як комплексна природа. Тобто суспільні відносини, що охоплені предметом спортивного права, є різними: від цивільних до кримінально-правових. Все це робить доволі складним виокремлення спортивного права з-поміж інших галузей права як самостійної галузі права із відповідним предметом і методом правового регулювання.

Повертаючись до предмета спортивного права, ми вважаємо за доцільне зупинитися на його змісті, окресливши суспільні відносини, що регулюються нормами спортивного права. За аналогією, приділимо увагу роботам як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців.

Цитований вище російський науковець А.О. Соловйов відносить до складу предмета спортивного права такі відносини (зауважуючи, що їх перелік не є вичерпним): а) придбання особистістю фізичних, вольових, духовно-моральних якостей і фізичних умінь і навичок (спортивно-освітні правовідносини); б) умови проведення і фіксації результатів спортивних змагань; в) умови і можливості для занять спортом; г) захист та реалізація прав і законних інтересів спортсменів, спортивних об'єднань, спортивних суддів та інших учасників зазначених відносин [7, с. 111].

Натомість О.А. Заярний та А.В. Куц пропонують виокремити в межах предмета регулювання спортивного права кілька видів правовідносин: а) правовідносини, що складаються у процесі реалізації громадянами права на заняття спортом, формування спортивних організацій, проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів; б) правовідносини, пов'язані з розробкою, запровадженням та застосуванням внутрішніх спортивних регламентів, правил та процедур; в) правовідносини щодо здійснення контролю за дотриманням нормативних приписів у галузі спорту та застосування встановлених санкцій [8].

Варто зауважити про складність формулювання змісту предмета спорти-

вного права з огляду на те, що зазначена галузь в Україні перебуває на етапі становлення. Багато відносин, що є спортивними за своєю суттю, врегульовуються нормами трудового, цивільного або адміністративного права. Комплексний характер спортивного права є певною вадою для чіткого окреслення змісту предмета відповідної галузі. В той же час ми вважаємо за можливе запропонувати власне бачення кола суспільних відносин, охоплених предметом вітчизняного спортивного права.

Відповідний перелік був сформований нами з огляду на чинне спортивне законодавство, зокрема, Міжнародну хартію фізичного виховання та спорту від 21 листопада 1978 року та Законів України «Про фізичну культуру і спорт», «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні», «Про антидопінговий контроль у спорті» тощо.

Отже, на нашу думку, до предмета спортивного права входять такі групи однорідних суспільних відносин: а) відносини, що безпосередньо виникають під час занять спортом та фізичною культурою; б) відносини, що стосуються спортивної діяльності; в) відносини щодо дотримання антидопінгового законодавства; г) договірні (контрактні) відносини «тренер - спортсмен»; д) відносини у сфері публічного (державного і муніципального) регулювання галуззю фізичної культури і спорту; е) відносини, що стосуються відповідальності за порушення спортивних норм (правила змагань тощо).

До предмета спортивного права також можуть бути включені суспільні відносини, що стосуються окремих складових спортивної сфери, зокрема, олімпійського руху, масового спорту тощо.

Висновок. Таким чином, можна зробити висновок про те, що сьогодні відбувається становлення національного спортивного права України. У більшості пострадянських держав спортивне право є новою галуззю права, а спортивне законодавство має багато недоліків і прогалин. Яким бути українському спортивному праву – залежить не лише від того, яким шляхом піде Законодавець, але й від досвіду передусім держав-учасниць Європейського Союзу. Цілковитою є адаптація національного спортивного законодавства до вимог Європейського Союзу та прийняття Спортивного Кодексу. Все це має позитивно вплинути на формування спортивного права в Україні та дасть змогу чітко окреслити зміст предмета його правового регулювання.

Бібліографічні посилання

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник / пер. з рос. / О.Ф. Скакун – Х., 2001.
3. Заїченко Л.І. Щодо питання формування спортивного законодавства та спортивного права / Л.І. Заїченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nulau.edu.ua:8088/handle/123456789/3423>.
4. Спортивное право: теория и практика (ч. 2) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bseu.by/russian/scientific/herald/2002/6/0206023.pdf>.
5. Сердюков А.В. Спортивное право как комплексная отрасль законодательства : дисс. ... канд. юрид. наук / А.В. Сердюков. – М., 2010.

6. *Алексеев С.В.* Спортивное право России. Правовые основы физической культуры и спорта : учебник / Алексеев С.В.; под ред. Крашенинникова П.В. – М., 2005.

7. *Соловьев А.А.* Российский и зарубежный опыт систематизации законодательства о спорте : монография / А.А. Соловьев. – М., 2011.

8. *Заярний О.А.* Спортивне право в Україні. Ознаки самостійної галузі // О.А. Заярний, А.В. Куц // Юридичний Вісник України. – 2011. – № 50 (859). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://juscutum.com/ru>.

9. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 р. // ВВР України. – 1994. – № 14. – Ст. 80.

Кацуба Р. Н. К вопросу о содержании предмета спортивного права Украины. Раскрыты особенности предмета спортивного права Украины. Исследованы разные научные позиции касательно содержания предмета современного спортивного права. Предложено авторское видение общественных отношений, составляющих предмет спортивного права Украины.

Ключевые слова: спортивное право, предмет, общественные отношения, отрасль права, содержание.

Katsuba R. M. To the matter about the content of the subject of sports law of Ukraine. The rapid development of social relations leads to the emergence of new legal entities that play an increasingly important role in the domestic legal system. One of the latest such branches of law, the development of which is accompanied by lively discussions in the scientific community there is sports law.

The aim of this article is the determination of the sports law subject and describing of its features.

Guided by the positions of scientists, we consider it is appropriate to simplify the understanding of the Ukrainian sports law subject and to define it as public relations, which are developing in the course of sports activities and sports.

In our opinion, the following groups of homogeneous public relations comprise the sport law subject: a) relationships that directly occur during sports and physical culture; b) the relationship relating to sporting activities; c) the relationship of adherence to anti-doping legislation; d) contract relationship "coach - athlete"; e) relations in public (state and municipal) regulations of the physical culture and sports branch; e) the relationship concerning liability for violations of the sport rules (competition rules etc).

Thus, we can conclude that today the development of the Ukrainian national sports law is taking place. Sports law is a new branch of law, and sports law has many flaws and gaps in most post-Soviet States. It is possible to adapt national legislation to the requirements of the European Union and adoption of the Sporting Code". All these factors should positively influence on the formation of Ukrainian sports law and it will provide an opportunity to outline the content of the subject of legal regulation clearly.

Keywords: sports law, the subject, the public relations, branch of the law, the content.

Надійшла до редакції 24.09.2014